

Regionale befolkningsframskrivninger 2016-2040: Flytteforutsetninger og resultater

Stefan Leknes

Den framskrevne befolkningsveksten ser ut til å bli meget ujevnt fordelt i landet. Veksten er sterk i sentrale strøk, mens mer enn en fjerdedel av kommunene får befolkningsnedgang. Sentraliseringen fører til sterk aldring i distriktskommunene – fra et allerede høyt nivå.

I hovedalternativet (MMMM) vokser befolkningen i Norge med over 20 prosent i perioden 2016-2040. Det vil være vekst i alle fylker, men i ulik grad. De mest folkerike fylkene vokser mest, både i prosent og antall. Oslo er på topp med 30 prosent vekst og Akershus kommer rett etter med 29 prosent. To fylker i nord, Nordland og Finnmark, får den minste veksten på rundt 7 prosent. Mer generelt vil innlandsfylkene og de nordlige fylkene ha lavest vekst, i tillegg til Sogn og Fjordane og Telemark.

Det er stor spredning i veksten i landets kommuner i perioden 2016 til 2040. I hovedalternativet er det mer enn en fjerdedel av kommunene som får befolkningsnedgang, og 67 kommuner som har en nedgang på mer enn 5 prosent. Dette er i stor grad kommuner som ligger i den nordlige halvparten av landet, og mange av dem ligger usentralt til. 89 kommuner har tilnærmet samme folketall i 2040 (+/- 5 prosent), mens det er vekst i de fleste og resterende 272 kommunene. Av vekstkommunene har hele én femtedel over 30 prosent vekst.

I hovedalternativet blir Norge stadig mer sentralisert utover i perioden, og landsdelssentrene (Oslo, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø) og kommunene rundt disse vil vokse mest. Oslo får en vekst på nesten 200 000. Oslos befolkning runder 700 000 rundt 2020 og 800 000 rundt 2030. Dernest på listen kommer Bergen med vekst på cirka 50 000 innbyggere og Trondheim med vekst på om lag 40 000 personer.

Den sterke sentraliseringen er hovedsakelig en konsekvens av at flere flytter og innvandrer til byene og bynære strøk. De som flytter og innvandrer er relativt unge og i fruktbar alder. Dette fører til at den generelle aldringen av befolkningen treffer distriktskommunene spesielt hardt. I de minst sentrale kommunene vil 22 prosent av innbyggerne være over 70 år i 2040, opp fra

et høyt nivå på 15 prosent i 2016. Nasjonalt er andelen 70 eller eldre 17 prosent i 2040. For landsdelssentrene ligger tallene på et mye lavere nivå med omtrent 9 prosent i 2016 og 14 prosent i 2040. Sammenlignet med landsdelssentrene får distriktskommunene 40 prosent høyere vekst i prosentpoeng i andelen 70 år og mer i framskrivingsperioden. Ifølge hovedalternativet vil tilnærmet hver tredje person i Loppa, Beiarn, Bindal, Vanylven og Engerdal være 70 år og eldre i 2040. Oslo, Ås og Rennesøy er i den andre enden av skalaen med hver åttende person i alderen 70+ i 2040.

Den regionale framskrivningsmodellen

Modellen som framskriver den norske befolkningen i fylker, kommuner og Oslos bydeler (BEFREG) forutsetter at de regionale mønstrene for fruktbarhet, levealder, flytting og innvandring fra de siste 10 år vil fortsette. Antallet innvandrere modelleres utenfor BEFREG ved hjelp av økonomiske variable, en detaljert gjengivelse av innvandringsmodellen er å finne i «[Befolkningsframskrivninger 2016-2100: Inn- og utvandring](#)» (Cappelen mfl. 2016). BEFREG-modellen bygger på sterke forutsetninger, men sier noe om hvordan befolkningen vil se ut ved å bruke historien som rettesnor og kommuniserer dermed de brede trendene.

BEFREG er en modell uten ad hoc justeringer i trendene og folketallet for fylker, kommuner og bydeler. Det betyr at vi ikke tar hensyn til planer om nedleggelser eller oppstart av bedrifter og offentlige funksjoner, framtidige infrastrukturprosjekter, boligbygging eller lignende. Ved bruk av framskrivingene i praktisk planlegging oppfordres det til å ta lokale forhold med i betraktning. En grundigere gjennomgang av den regionale framskrivningsmodellen er å finne i befolkningsframskrivingenes [dokumentasjonsnotat](#) (Leknes mfl. 2016). BEFREG skal framskrive både folkemengden og dens geografiske fordeling. For å framskrive befolkningens fordeling er innenlands flytting og inn- og utvandring, altså befolkningens bevegelser, essensielle.

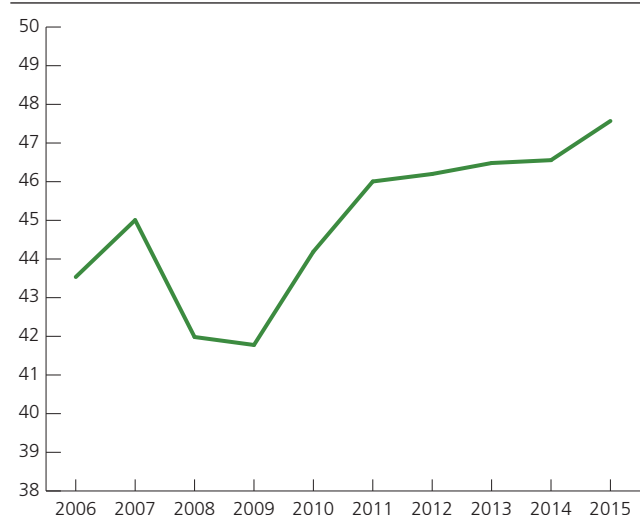
Stefan Leknes er forsker ved Gruppe for offentlig økonomi og befolkningsmodeller (sfl@ssb.no)

Flytting

Vi flytter stadig mer

Befolkningsframskrivingen for 2016-2040 benytter flyttingen over årene 2006-2015 for å beregne flytteratene. Figur 1 indikerer at tilbøyeligheten til å flytte har økt i denne perioden ved at mobiliteten mellom kommunene er større. Det er generelt en økende trend over perioden 2006-2015, bortsett fra i finanskrisearåene 2008 og 2009 da flytteraten var lavere. Mer innenlands flytting i oppgangskonjunkturer er også observert i mange andre land og forklares ofte med at det er høyere avkastning av flytting i slike perioder (Saks og Wozniak 2011). I 2006 var det 44 flyttinger per 1 000 innbyggere, mens det tilsvarende tallet var nærmere 48 i 2015. Det vil si en økning på rundt 9 prosent i andelen som flytter over perioden.

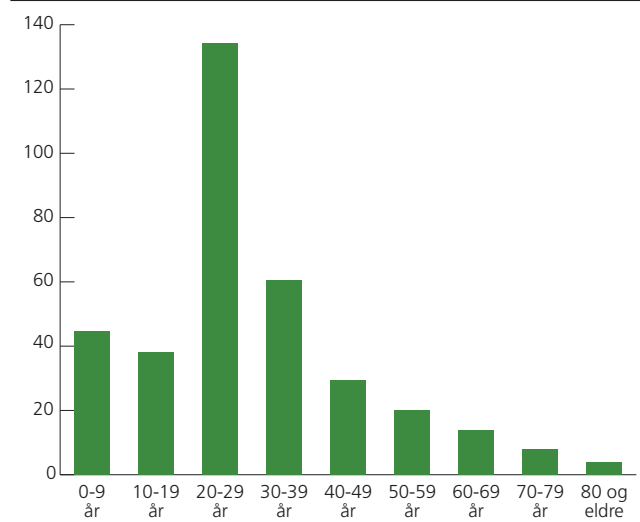
Figur 1. Innenlands flytterate per 1 000 innbyggere, mellom kommuner

¹ Innenlands flytterate er definert som antall innenlandske innflyttinger til kommunene totalt relativt til befolkningen ved starten av året, i 1 000 personer.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 2. Flytterate per 1 000 innbyggere for aldersgrupper, mellom kommuner. Gjennomsnitt for årene 2006-2015

¹ Innenlands flytterate definert som antall innenlandske innflyttinger til kommunene relativt til befolkningen ved starten av året, i 1 000 personer.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Hvem er det som flytter?

Flyttemønstrene er sterkt avhengig av alder og er ofte satt i sammenheng med livsfase. Av figur 2 kan vi se at flyttingen er desidert høyest for aldersgruppen 20-29 år med omtrent 135 flyttinger per 1 000 personer, og nest høyest for de i alderen 30-39 år med et tilsvarende tall på 60. For unge voksne er det naturlig å se dette i sammenheng med studier og karrierestart. For de litt eldre kan flyttingen forbindes med familiestiftelse og inntektsvekst og dermed andre preferanser, behov og muligheter når det gjelder bolig og bosted.

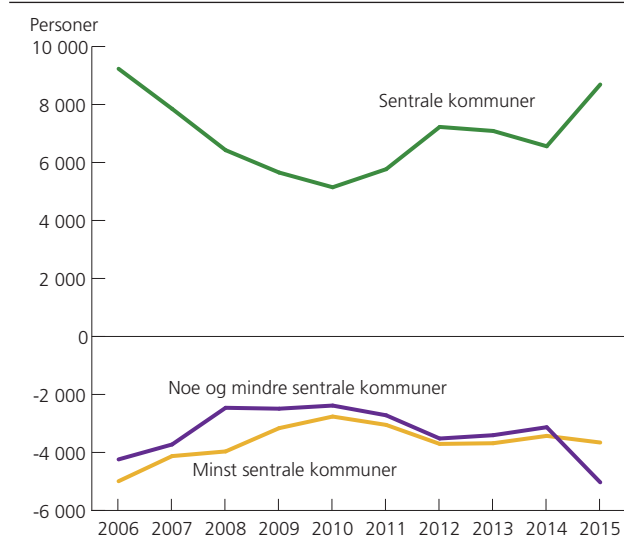
Flytteraten synker jevnt og trutt med alder etter fylte førti, og de over 80 år er minst mobile: under 5 promille flytter. Flytteraten for de yngste aldersgruppene mellom 0-19 år er høy sammenlignet med de eldste aldersgruppene (rundt 40 per 1 000), men det er sannsynligvis en følge av at de er «med på lasset» som barn til de mer mobile gruppene.

Vi har bosatt oss i og rundt byene

Det er en sterk sentraliseringstrend i Norge og globalt ved at en stadig større andel av befolkningen bor i byer og tettbebygde strøk (UN 2006). Det har blitt skissert flere årsaker til at folk flytter til byer, basert blant annet på økonomiske forhold og preferanser. Det har blitt demonstrert at bedrifter og arbeidere i byområder er mer produktive, antakelig som følge av seleksjon og at de nyttiggjør seg av fordelene tilknyttet til nærhet og skala (Ciccone og Hall 1996, Combes mfl. 2010). Dette kan føre til at arbeidere flytter til sentrale strøk på grunn av jobbmuligheter og høyere lønn. En annen årsak til at folk flytter til byene kan være disse stedenes attraktivitet, med blant annet større kulturtilbud, bedre shopping-muligheter og et mangfold av restauranter (Glaeser mfl. 2001). Etter hvert som byen og kundemassen vokser kan tjenester utvides slik at man får en positiv effekt av befolkningsvekst på byens attraktivitet (Leknes 2015). Preferanser for sosialt nettverk kan også påvirke sentraliseringen. For eksempel kan det være slik at jo flere som flytter til byen, jo flere følger etter for å bo i nærhet av venner og familie. Generelt er det vanskelig å skille motivene relatert til produktivitet, stedsattraktivitet og sosiale preferanser fra hverandre. Disse flyttemotivene er forventet å kunne drive urbaniseringsprosessen også i framtiden.

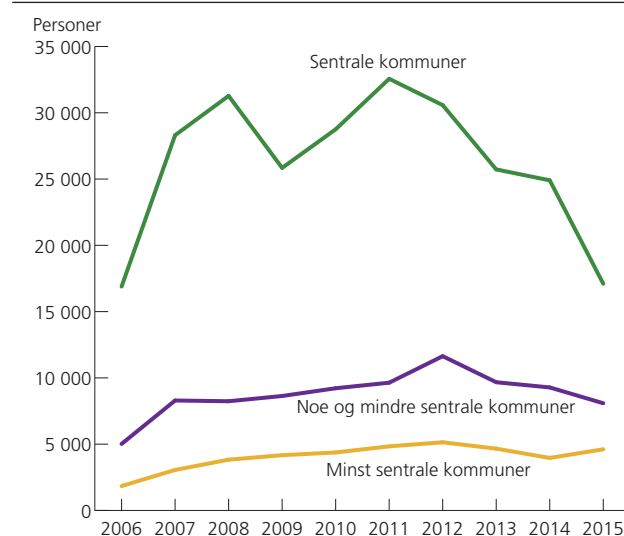
Innvandrerens mobilitet

Innvandrere har generelt høyere mobilitet og høyere tilbøyelighet til å flytte mellom kommuner. BEFREG-modellen skiller mellom personer ut fra alder, kjønn og geografisk bosted i Norge, men skiller ikke mellom personer med ulik landbakgrunn. Etter at en innvandrere er kommet til en kommune i Norge vil denne personen i modellen tilhøre sin respektive kjønns- og aldersgruppe. Så lenge det ikke skjer markante endringer i innvandrersandelen i ulike regioner vil disse forskjellene i mobilitet speiles i flytteratene.

Figur 3. **Innenlands nettoinnflytting for kommunegrupper med ulik sentralitet, 2006-2015**

¹ Sentrale kommuner har sentralitet 3. Noe og mindre sentrale kommuner inngår i sentralitet 1 og 2. De minst sentrale kommuner har sentralitet 0.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 4. **Nettoinnvandring for kommunegrupper med ulik sentralitet, 2006-2015**

¹ Sentrale kommuner har sentralitet 3. Noe og mindre sentrale kommuner inngår i sentralitet 1 og 2. De minst sentrale kommuner har sentralitet 0.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

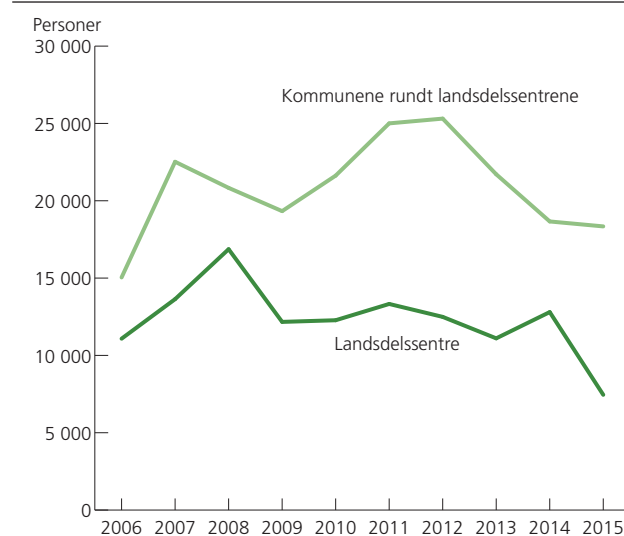
Sentralitet

Sentralitetsindeksen henviser til om kommunen har et tettsted av en viss befolkningsstørrelse eller til kommunens avstand til et slikt tettsted. Det er fire hovednivåer av sentralitet:

- **Sentralitet 3:** En kommune har sentralitet 3 når den er et landsdelssenter eller dens befolkningstygdepunkt ligger innenfor en 75-minutters reisetid med personbil (90 minutter fra Oslo) fra et landsdelssenter.
- **Sentralitet 2:** En kommune har sentralitet 2 når den omfatter et tettsted med minst 15 000 innbyggere eller dens befolkningstygdepunkt ligger innenfor en times reisetid fra et slikt tettstedssentrum.
- **Sentralitet 1:** En kommune har sentralitet 1 når den omfatter et tettsted mellom 5 000 og 15 000 innbyggere eller dens befolkningstygdepunkt ligger innenfor 45-minutters reisetid fra et slikt tettstedssentrum.
- **Sentralitet 0:** En kommune har sentralitet 0 når den ikke oppfyller kriteriene ovenfor.

I denne artikkelen anvendes sentralitet 1 og 2 som en samlet kategori og benevnes som 'noe og mindre sentrale kommuner'.

Ytterligere informasjon er å finne i publikasjonen Standard for kommunklassifisering fra Statistisk sentralbyrå (1994).

Figur 5. **Nettoinnflytting til landsdelssentre og øvrige sentrale kommuner, 2006-2015**

¹ Nettoinnflyttingen er her definert som summen av innenlands nettoinnflytting og nettoinnvandring.

² Sentrale kommuner har sentralitet 3. I denne figuren deles denne kategorien inn i landsdelssentrene (Oslo, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø) og kommunene rundt disse.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

lavere sentraliseringsgrad. Dette mønstret framskrives også av modellen.

De to demografiske hovedkildene til sentraliseringen i Norge er innenlands flytting og innvandring. En sekundæreffekt er at de som flytter og innvandrer er unge og i fruktbar alder, noe som bidrar til flere fødte og lavere aldring. Av figur 3 ser vi at det er positiv innenlands nettoinnflytting på 5 000-9 000 til de mest sentrale kommunene alle år i perioden 2006-2015. Kommunene som ikke er sentrale har derimot i sum innenlands nettoutflytting, og nettoutflyttingen stiger generelt med

Innenlands vil flyttingen imidlertid også være påvirket av innvandreres flyttemønster (se tekstboks), og en endret sammensetning av innvandrere etter innvandringsgrunn vil ikke nødvendigvis fanges opp av flyttemønstrene de siste 10 år. Siden 2011 har antallet som innvandrer på grunn av flukt steget mens tallet på nye arbeidsinnvandrere har gått ned, så spørsmålet blir om flyktninger har en relativt større tendens til å flytte til sentrale strøk og om det blir flere av dem i Norge i framtiden.

Innvandringen har vært historisk sett høy i perioden 2006-2015 (Cappelen mfl. 2016). Den store nettoinnvandringen bidrar også til sentralisering. Av figur 4 kan det sees at innvandrere bosetter seg i stor grad i sentrale kommuner når de kommer. Nettoinnvandringen ligger over 25 000 for de sentrale kommunene over store deler av perioden og faller aldri under 15 000. For de andre kommunene ligger nettoinnvandringen nærmere 5 000. Det vil si at mye av den innenlandske nettoutflyttingen i de kommunene som ikke er sentrale veies opp av innvandrere. Dette fører til at disse kommunene har en svak befolkningsvekst i sum. Flytterne og innvandrerne er generelt yngre personer slik at sentraliseringen vil ha konsekvenser for den regionale aldersstrukturen.

De sentrale kommunene er en mangfoldig kategori. Figur 5 illustrerer hvordan sentraliseringen arter seg. Figuren viser den totale nettoinnflyttingen (innenlands flytting og innvandring) ved å splitte kategorien «sentrale kommuner» i landsdelssentre (Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Tromsø og Kristiansand) og kommunene rundt disse. Det er randkommunene til landsdelssentrene som vokser mest i antall innbyggere. En mulig forklaring er fortetningseffekter i storbyene, slik som høye boligpriser og treghet i nybygging, kødannelser og lokal forurensning (Albouy 2012). Ved å bo i sentrale kommuner rundt landsdelssentrene kan man fortsatt dra nytte av byens fasiliteter, men muligens unngå en del av ulempene. Det bør nevnes at i prosent av folketallet er det derimot landsdelssentrene som har hatt størst årlig vekst i perioden 2006-2016, men med en nedadgående trend sammenlignet med kommunene rundt.

Resultatene fra den regionale befolkningsframskrivningsmodellen

Alle fylkene vokser

Den regionale modellen framskriver befolkningen både for fylker, kommuner og bydeler i Oslo. De siste ti år har vi hatt en sterk befolkningsvekst i Norge, men med store variasjoner over fylker (se tabell 1 og figur 6). På landsbasis var veksten 11 prosent. Den sterkeste fylkesvise veksten har vært i Oslo (20 prosent vekst), mens Oppland, Sogn og Fjordane og Nordland har hatt den svakeste veksten (3 prosent). Oslo er det største fylket og rundet 650 000 innbyggere i 2015. Akershus ligger like bak og var kun 5 000 personer unna å runde 600 000 1. januar 2016. Det minst folkerike fylket er Finnmark med 76 000 personer.

I hovedalternativet (MMMM) vil befolkningsveksten være positiv i alle landets fylker også i perioden 2016-2040. Det er de folkerike fylkene som vokser mest. Igjen er Oslo på topp med 30 prosent vekst mens to nordlige fylker, Nordland og Finnmark, kun vil ha rundt 7 prosent vekst. Det er generelt innlandsfylkene og de nordlige fylkene som har lavest vekst, i tillegg til Sogn og Fjordane og Telemark.

I forhold til siste framskriving fra 2014 justeres veksten fram til 2040 opp for Oslo og Akershus med henholdsvis cirka 30 000 og 20 000 personer ekstra. Hedmark og Oppland justeres også opp med rundt 10 000 ekstra innbyggere, mens spesielt Nordland justeres ned (8 000 innbyggere).

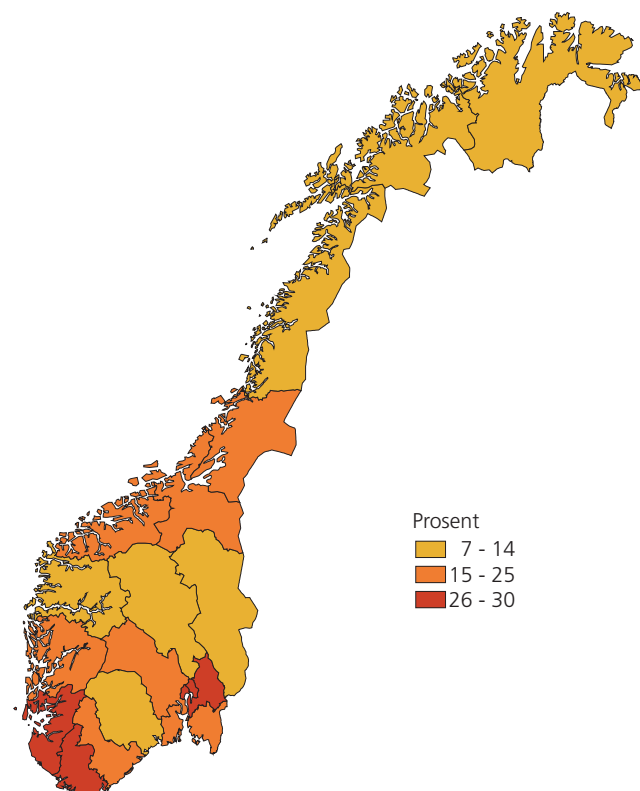
Tabell 1. Fylkesvis folkemengde 1. januar og vekst ved ulike alternativer, 2016 og 2040, registrerte og framskrevne tall

	Registrerte tall		Hovedalternativet MMMM		Ingen flytting MM00
	Folkemengde 2016	Vekst 2007-16 (%)	Folkemengde 2040	Vekst 2016-40 (%)	Vekst 2016-40 (%)
01 Østfold	290 000	10	354 000	22	-2
02 Akershus	595 000	17	768 000	29	5
03 Oslo	658 000	20	854 000	30	10
04 Hedmark	195 000	4	221 000	13	-6
05 Oppland	189 000	3	212 000	12	-5
06 Buskerud	278 000	12	347 000	25	0
07 Vestfold	245 000	9	297 000	21	-2
08 Telemark	172 000	4	192 000	11	-3
09 Aust-Agder	116 000	11	145 000	25	2
10 Vest-Agder	183 000	12	231 000	26	7
11 Rogaland	470 000	16	592 000	26	11
12 Hordaland	516 000	13	638 000	23	7
14 Sogn og Fjordane	110 000	3	118 000	8	3
15 Møre og Romsdal	265 000	8	306 000	15	3
16 Sør-Trøndelag	313 000	12	378 000	20	5
17 Nord-Trøndelag	136 000	6	157 000	15	2
18 Nordland	242 000	3	259 000	7	-1
19 Troms Romsa	164 000	7	182 000	11	2
20 Finnmark Finnmark	76 000	4	81 000	7	1
0 Hele landet	5 214 000	11	6 331 000	21	4

¹ Tallene er avrundet slik at folkemengden benevnes i tusen og prosentvis vekst som heltall.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

Figur 6. Framskrevet prosentvis vekst i fylkene 2016-2040, hovedalternativet (MMMM)

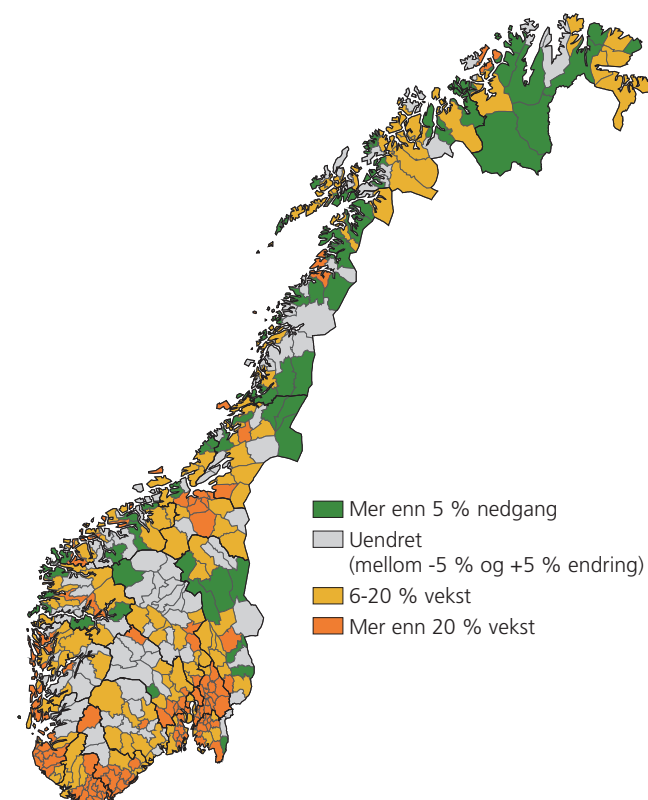
Kilde: Statistisk sentralbyrå. Kartdata: Kartverket.

Rogaland og Hordaland får noe lavere vekst, fra et veldig høyt nivå ved forrige framskriving. Dette er hovedsakelig på grunn av endringer i innenlands flytting og innvandring. Rogaland har et sterkt fall i nettoinnflyttingen fra 4 300 i løpet av 2013 til 700 i 2015. Dette er hovedsakelig på grunn av sterk økning i innenlands nettoutflytting fra 2013 til 2015, men også på grunn av lavere nettoinnvandring. Hordaland har også et fall i nettoinnflyttingen, men mindre dramatisk. Flyttingene er antakeligvis påvirket av de regionale konjunktorene, drevet i dette tilfellet av nedgangen i oljebransjen. Det er vanskelig å si hvordan utviklingen i petroleumsnæringen vil påvirke flyttemønstrene framover, slik at utviklingen framover for disse fylkene kan komme til å avvike mye fra de historiske mønstrene. Et viktig moment er tregheit i justering i flytte- og innvandringsratene siden sjokket i denne næringen kom ganske nylig. Registrerte tall for de siste 10 år anvendes til å beregne ratene, og de siste år vektes høyere for at modellen skal respondere bedre på relativt brå endringer. I tillegg kan det være tregheter i flytteatferden ved at man har velferdsytelser ved arbeidsledighet, boliger skal selges i et relativt dårlig marked og par kan oppleve et flyttedilemma når én av to voksne fortsatt har inntektsbringende arbeid.

Noen fylker vokser kun på grunn av positiv nettoinnflytting

Hvis vi benytter framskrivingsalternativet med ingen flytting og migrasjon (MM00), rendyrker vi effekten av den naturlige tilveksten (fødte minus døde). De

Figur 7. Framskrevet prosentvis vekst i kommunene 2016-2040, hovedalternativet (MMMM)

Kilde: Statistisk sentralbyrå. Kartdata: Kartverket.

fylkene som ved hovedalternativet har den sterkeste veksten fra 2016 til 2040, får en langt mer moderat befolkningsutvikling uten nettoinnflyttingen (se tabell 1). Dette demonstrerer betydningen av innvandring og innenlands flytting for vekst i de folkerike fylkene. Seks fylker ender opp med negativ befolkningsutvikling når vi ser bort fra innvandring og flytting. Disse er Østfold, Hedmark, Oppland, Vestfold, Telemark og Nordland. Hedmark og Oppland har en nedgang i befolkningen på hele 5 prosent.

Meget ulik vekst i kommunene

Det er stor spredning i befolkningsveksten i landets kommuner over perioden 2016 til 2040. I hovedalternativet er det 67 kommuner som har en reduksjon på mer enn 5 prosent i folketallet. Av figur 7 kan det sees at disse kommunene ofte ligger i den nordlige halvparten av landet og mange av dem ligger usentralt til. 89 kommuner har tilnærmet samme folketall, mens det er vekst i de fleste og resterende 272 kommunene. Av vekstkommunene har hele en femtedel over 30 prosent vekst.

Av tabell 2 kan vi lese hvilke kommuner som får høyest og lavest vekst i antall personer over perioden 2016-2040 i hovedalternativet (MMMM). Det er, ikke overraskende, mange av landsdelssentrene som vokser mest. Dette er både på grunn av positiv nettoinnflytting og fødselsoverskudd. Oslo får en vekst på nesten 200 000. Oslos befolkning runder 700 000 i 2019 og 800 000 i 2031 i hovedalternativet. Dernest på listen

Usikkerhet

Høy nasjonal vekst og lav nasjonal vekst er to alternativer som ofte brukes for den nasjonale modellen for å illustrere usikkerhet til det framskrevne folketallet. Det anvendes da alternative forutsetninger for framskrivingskomponentene som divergerer fra hovedalternativet, MMMM. I disse to alternativene er fruktbarhet, levealder og innvandring satt henholdsvis høyt og lavt på nasjonalt nivå. Dette fungerer ikke like godt til å illustrere usikkerheten i den regionale befolkningsframskrivingen. Beregningen av befolkningens fordeling innfører et nytt usikkerhetsmoment. I tillegg vil endringene for kommunene ved å benytte alternative forutsetninger på nasjonalt nivå bli relativt små siden det nasjonale folketallet brytes ned på et høyt antall kommuner.

Tallene for mindre kommuner kan i større grad være mer forskjellig fra én framskriving til den neste. Ratene og sannsynlighetene som går inn i modellen blir mer ustabile når de beregnes for en liten folkemengde. Ustabiliteten dempes til dels ved å beregne disse for mer aggregerte områder og på bakgrunn av en lengre periode. Den blir også dempet noe ved en avtakende trend i flyttingen innad i prognoseregioner. Med andre ord bør de beregnede folketallene for mindre kommuner i særlig grad tolkes bredt som tendenser.

Vi anbefaler generelt at kommuner i planlegging må vurdere å foreta justeringer av resultatene fra framskrivingene for å ivareta forhold som ikke er reflektert i modellen. Resultatene fra modellen vil ikke speile plutselige endringer i lokale forhold så langt disse endringene ikke allerede har påvirket enten fruktbarheten, dødeligheten, flyttingen eller innvandringen.

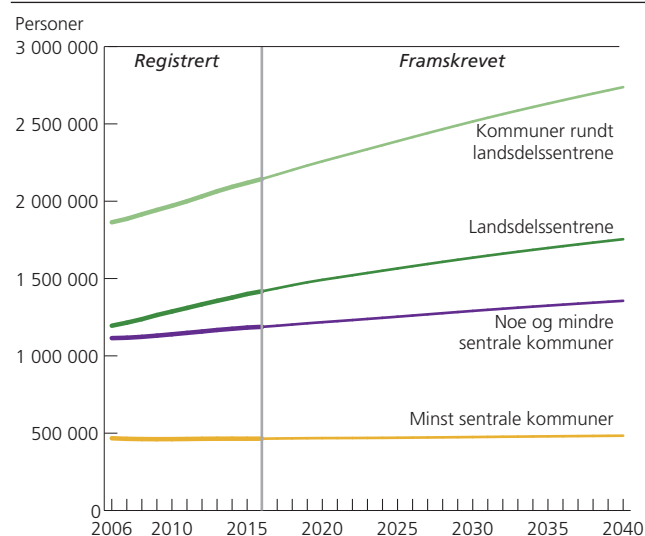
Tabell 2. Kommuner med høyest og lavest framskrevet vekst i antall over årene 2016-2040, hovedalternativet (MMMM)

	Folkemengde		Vekst	
	2016	2040	Antall	Prosent
10 kommuner med høyest vekst				
0301 Oslo kommune	658 400	853 900	195 500	30
1201 Bergen	277 400	328 700	51 300	18
1601 Trondheim	187 400	225 400	38 100	20
1102 Sandnes	74 800	104 200	29 400	39
1001 Kristiansand	88 400	113 400	24 900	28
0219 Bærum	122 300	144 800	22 400	18
0602 Drammen	67 900	89 700	21 800	32
0231 Skedsmo	52 500	71 500	19 000	36
0235 Ullensaker	34 200	52 800	18 600	54
0106 Fredrikstad	79 000	97 200	18 300	23
10 kommuner med størst nedgang				
1511 Vanylven	3 300	2 600	-700	-21
2020 Porsanger Porsángu Porsanki	4 000	3 400	-500	-14
1867 Bø (Nordl.)	2 600	2 100	-500	-19
1837 Meløy	6 500	6 100	-400	-6
2014 Loppa	1 000	600	-400	-38
0423 Grue	4 800	4 400	-400	-8
1524 Norddal	1 700	1 300	-300	-20
1811 Bindal	1 500	1 100	-300	-22
1428 Askvoll	3 000	2 700	-300	-10
1424 Årdal	5 400	5 000	-300	-6

¹ Tallene er avrundet slik at folkemengde og befolkningsvekst benevnes i hundre, og prosentvis vekst benevnes som heltall.

Kilde: Statistisk sentralbyrå.

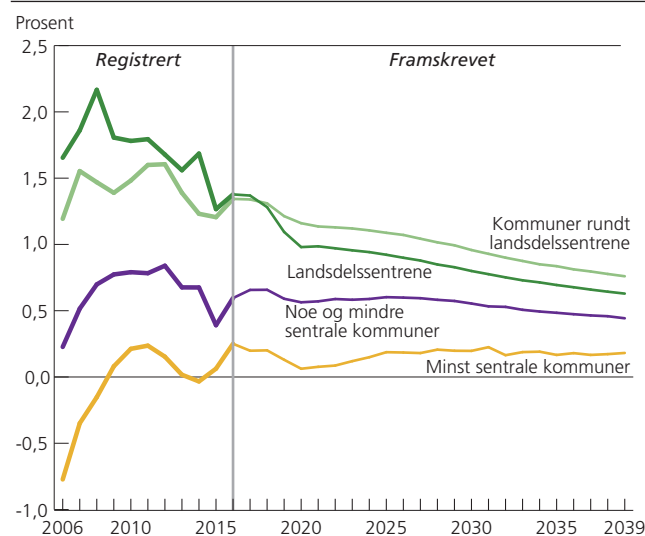
Figur 8. Registrert og framskrevet folketall i kommuner med ulik sentralitet 2006-2040, hovedalternativet (MMMM)

¹ Sentralitet 3 er her splittet opp i landsdelssentre (Oslo, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø) og kommuner rundt landsdelssentrene. Noe og mindre sentrale kommuner inngår i sentralitet 1 og 2. De minst sentrale kommuner har sentralitet 0.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Figur 9. Registrert og framskrevet årlig befolkningsvekst i kommuner med ulik sentralitet (prosent) 2006-2040, hovedalternativet (MMMM)

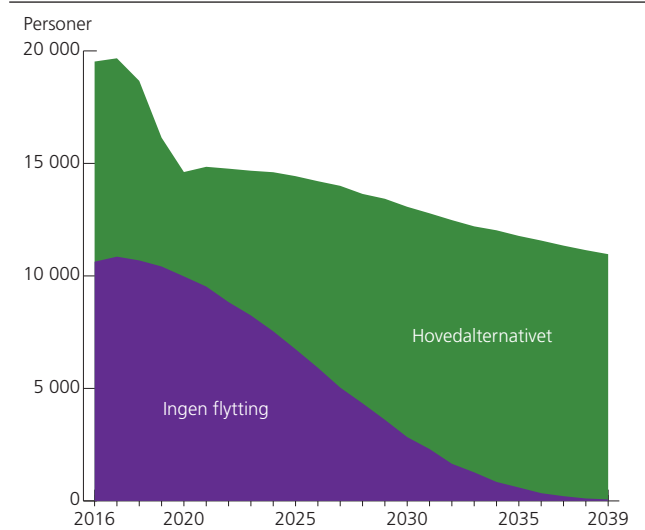
¹ Sentralitet 3 er her splittet opp i landsdelssentre (Oslo, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø) og kommuner rundt landsdelssentrene. Noe og mindre sentrale kommuner inngår i sentralitet 1 og 2. De minst sentrale kommuner har sentralitet 0.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

kommer Bergen og Trondheim med vekst på henholdsvis 50 000 og 40 000. Bergen runder 300 000 i 2026 og Trondheim 200 000 i 2022. Drammen går forbi Tromsø i folketall i løpet av framskrivingsperioden. Generelt er Østlandet godt representert på topp-ti-listen, der spesielt Ullensaker utmerker seg med en prosentvis vekst på over 50 prosent i perioden.

Blant de ti kommunene som får størst nedgang i antall innbyggere i hovedalternativet finner vi halvparten i Nordland og Finnmark. Det er ofte kommuner som ligger perifer til, altså langt fra et tettsted av størrelse, som får nedgang. Tallene ved bruk av hovedalternativet

Figur 10. **Framskrevet årlig befolkningsvekst i landsdelssentrene (antall) 2016-2040, i hovedalternativet (MMMM) og ved ingen flytting (MM00)**

¹ Landsdelssentrene er Oslo, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

viser hvordan befolkningsmønsteret blir hvis framtiden speiler utviklingen de siste ti år.

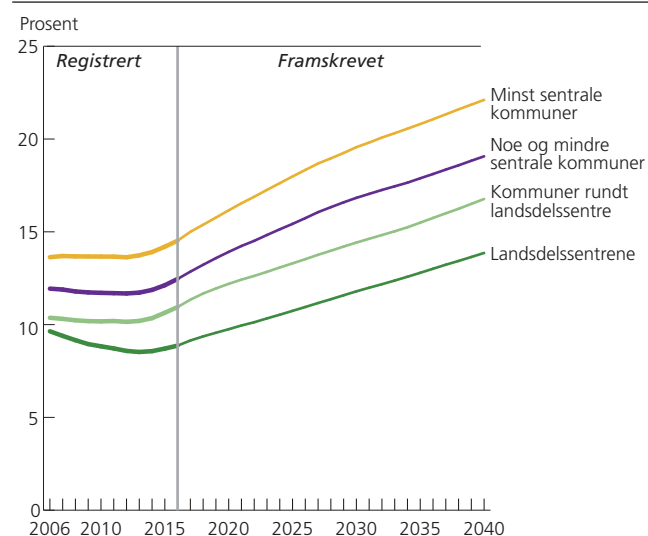
Norge urbaniseres i stadig større grad

Norge vil bli mer og mer sentralisert, ifølge hovedalternativet. Det vil stadig bo flere i og rundt de store byene. I gjennomsnitt vokser kommunene rundt landsdelssentrene mest i både folketall og prosent. Veksten vil også være positiv og høy for landsdelssentrene (se figur 8).

Det kan være flere grunner til at de store byenes randkommuner vokser mest. En mulig forklaring er at byene vokser ut over sine kommunegrenser. Andre hypoteser kan være relatert til fortetningseffekter og bostedspreferanser. Fortetning i byen fører til høyere boligpriser slik at enkelte velger å bo der det er billigere med lengre pendleavstand til jobb. Boligpreferansene endrer seg over livsløpet og særlig familier med barn trenger relativt mer plass. Det kan få denne gruppen til å søke ut av bykjernen. Dette har også konsekvenser for fruktbarhet i randkommunene. En annen mulighet er at enkelte ønsker å bo mer landlig, men med tilgang til de kvalitetene og arbeidsmarkedene landsdelssentrene har.

For de fleste sentraliteter avtar veksten på sikt i hovedalternativet. Det er ikke tilfellet for de minst sentrale kommunene der veksten i gjennomsnitt varierer mellom null og en halv prosent gjennom hele perioden (se figur 9). Det er her noen kommuner som trekker ned, mens andre trekker opp. Eksempler kan være Loppa i Finnmark, Ibestad i Troms og Engerdal i Hedmark med over 20 prosent fall i folketallet fra 2016 til 2040, i hovedalternativet. Noen få blant de minste kommunene får også sterk vekst. Eksempelvis har Træna i Nordland, Bykle i Aust-Agder og Hemsedal i Buskerud vekst på over 20 prosent i hovedalternativet.

Figur 11. **Registrert og framskrevet andel 70 år og eldre i kommunegrupper med ulik sentralitet (prosent), 2016-2040, hovedalternativet (MMMM)**

¹ Sentralitet 3 er her splittet opp i landsdelssentre (Oslo, Kristiansand, Stavanger, Bergen, Trondheim og Tromsø) og kommuner rundt landsdelssentrene. Noe og mindre sentrale kommuner inngår i sentralitet 1 og 2. De minst sentrale kommuner har sentralitet 0.

Kilde: Statistisk sentralbyrå

Betydningen av innflytting og innvandring for folketallet i landsdelssentrene kan eksemplifiseres ved å sammenligne hovedalternativet med alternativet uten innvandring og flytting. Det bør påpekes at den positive nettomainnflyttingen er av unge folk, og det har tilleggseffekter på folketallet i disse kommunene. Den unge alderen på innflytterne gjør at de potensielt kan leve lenge i kommunen og de er i fruktbar alder slik at folketallet dermed kan økes ytterligere. Det kan sees av figur 10 at effektene av flytting er viktige for befolkningsveksten i landsdelssentrene. Ved ingen påfyll av yngre personer går befolkningsveksten mot null over tid. Dette er fordi fruktbarheten har vært og er framskrevet til under reproduksjonsnivå, se «[Befolkningsframskrivninger 2016-2100: Fruktbarhet](#).» (Syse mfl. 2016b). I tillegg vil veksten være påvirket av at de store etterkrigskullene blir gamle og dør.

Distriktene forgubbes

Den norske befolkningen blir i gjennomsnitt eldre i perioden 2016 til 2040 (Syse mfl. 2016a). Se artikkelen «[Befolkningsframskrivninger 2016: Dødelighet og levealder](#)» for ytterligere informasjon. I følge hovedalternativet kan andelen av befolkningen som

Kommunesammenslåinger

De regionale framskrivingene blir gjort med utgangspunkt i kommunestrukturen som eksisterer ved framskrivningstidspunktet. Fra sentralt hold har det blitt satt i gang en politisk prosess for å slå sammen kommuner. Så sant ikke sammenslåinger påvirker fruktbarheten, dødeligheten eller flyttemønstrene kan framskrivingstallene også benyttes etter eventuelle sammenslåinger. Dette gjøres like fram ved å summere folketallene over de sammenslåtte kommunene.

overstiger yrkesaktiv alder (70 år og eldre) stige fra 11 til 17 prosent fra 2016 til 2040. Innenlands flytting og innvandring blir ofte gjort av yngre personer, og de flytter til mer sentrale strøk. Det skaper store utfordringer på sikt for distriktskommuner ved at de beholder de eldre, mens de yngre forsvinner. I tillegg reduseres da antall barn i distriktene.

Figur 11 illustrerer den nasjonale trenden med generell aldring for kommunegrupper i hovedalternativet. Andelen 70 år eller eldre øker uavhengig av sentralitet, men det er store forskjeller mellom kommunegruppene. Landsdelssentrene øker fra en andel på omtrent 9 prosent i 2016 til 14 prosent i 2040. For de minst sentrale kommunene er det derimot mer dramatisk. De går fra en høy andel på 15 prosent 70 år eller eldre i 2016, til 22 prosent i 2040. Det vil si at i prosentpoeng er veksten i andel 70 år og eldre 40 prosent høyere for de minst sentrale kommunene som for landsdelssentrene. For eksempel er tilnærmet hver tredje person i Loppa, Beiarn, Bindal, Vanylven og Engerdal 70 år og eldre i 2040. Oslo, Ås og Rennesøy får den laveste prosentandelen 70 år og eldre i 2040 med rundt 12 prosent. Dette illustrerer den framtidige utfordringen distriktskommuner kan få med økende utgifter til en raskt aldrende befolkning.

Oppsummering

I hovedalternativet (MMMM) vokser befolkningen i Norge med over 20 prosent i perioden 2016-2040. Det vil være vekst i alle fylker, men i ulik grad. De mest folkerike fylkene vokser mest, både i prosent og antall. Spredningen er ennå større for kommunene: Fra 2016 til 2040 vise hovedalternativet at hele 67 kommuner har en nedgang på mer enn 5 prosent i folketallet. 89 kommuner har tilnærmet samme folketall i 2040, mens det er vekst i de resterende 272 kommunene. Av vekstkommunene har hele én femtedel over 30 prosent vekst.

Norge blir stadig mer sentralisert utover i perioden, i følge hovedalternativet. De største byene og kommunene rundt disse vil vokse mest. Oslo får en vekst på nesten 200 000. Oslos befolkning runder 700 000 før 2020 og 800 000 i like etter 2030. Dernest på listen kommer Bergen med vekst på cirka 50 000 innbyggere og Trondheim med vekst på om lag 40 000 personer fram mot 2040.

I hovedalternativet fører den sterke sentraliseringen til at vi får sterk aldring i distriktskommunene. Dette skyldes både nettoutflytting av unge mennesker og den tilhørende reduksjonen i antall fødte. I de minst sentrale kommunene vil 22 prosent av innbyggerne være over 70 år i 2040, opp fra et allerede høyt nivå på 15 prosent i 2016. For landsdelssentrene er økningen i andelen eldre svakere, fra omtrent 9 prosent i dag til 14 prosent i 2040.

Referanser

- Albouy, D. (2012) Are big cities bad places to live? Estimating quality of life across metropolitan areas. University of Michigan working paper.
- Cappelen, Å., T. Skjerpen og M. Tønnessen (2016). Befolkningsframskrivninger 2016-2100: Inn- og utvandring. *Økonomiske analyser* 3/2016, Statistisk sentralbyrå.
- Ciccone, A. and R. E. Hall (1996). Productivity and the density of economic activity. *American Economic Review* 86 (1), 54-70.
- Combes, P.-P., G. Duranton, L. Gobillon og S. Roux (2010). Estimating agglomeration economies with history, geology, and worker effects. In *Agglomeration Economies*. Ed.: E. L. Glaeser. The University of Chicago Press, 15-66.
- Glaeser, E. L., J. Kolko og A. Saiz (2001). Consumer city. *Journal of Economic Geography* 1 (1), 27-50.
- Leknes, S. (2015) The more the merrier? Evidence on quality of life and population size using historical mines, *Regional Science and Urban Economics* 54, 1-17.
- Leknes, S., M. Tønnessen og A. Syse (2016). Befolkningsframskrivingene 2016. Dokumentasjon av modellene BEFINN og BEFREG. Notater 2016/14, Statistisk sentralbyrå.
- Saks, R. E. og A. Wozniak (2011) Labor relocation over the business cycle: New evidence from internal migration, *Journal of Labor Economics* 29 (4), 697-739.
- Statistisk sentralbyrå (1994). Standard for kommunklassifisering, NOS C 192, Statistisk sentralbyrå.
- Syse, A., D. Pham og N. Keilman (2016a): Befolkningsframskrivninger 2016-2100: Dødelighet og levealder. *Økonomiske analyser* 3/2016, Statistisk sentralbyrå.
- Syse, A., R. Hart og K. N. Aase (2016b): Befolkningsframskrivninger 2016-2100: Fruktbarhet. *Økonomiske analyser* 3/2016, Statistisk sentralbyrå.
- United Nations (2006). World urbanization prospects: the 2005 revision, United Nations Publications.